

SVÁRI KÖZLÖNY.

len e lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. é.
 ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
 nyilvántartási cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

1865-dik évi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.

Félévre . . . 6 „

Évfolyamra . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János könyvtári könyvkereskedésébe küldendő, hol a grendelt példány pontos megküldéséről intézkedni van.

Kolozsvár, január 10.

(D) Az alábbi cikk, mely a szászok egyik főrosából kitévedt hozzánk német szövegben, s mely a lehető hű fordításban adunk közre, szász nemzetfeleink egy kitűnő kapacitásának tollából ed.

Nincs kétségünk benne, hogy a burocracia azon ligája ellen, mely a régi szász alkotmányos elveket a modern eszmékkel behálózta, az egyes szászok kebelében minél több visszatérzés keletkezik; azonban mi sem magunkat, sem közönségünket nem akarjuk azon illusioban ringatni, mintha az alábbi cikk alkotmányosabb irányát jogunk elvetné a szász többség nézete gyanánt mutatni fel.

A költséges hivatalnok rendszer kedvez a szász értelmiségnek, a mely általában kis birtokú és hivatalviselés életmódjainak legfontosabbikát képezi. Ide csatlakozik a nemzetiségi érdek is, mert a germanizmus diadala a magyarizmus felett az összes german elem közös hódítása. E hódítás alapján ma a szász nemzetecske képes vinni Erdélyben a vezérserepet, s így a Schmidt és Rautenbach urak s társaik politikai alkalmazkodása, ha az ország régi alkotmányos szabadságát korlátozta, de a szász nemzetnek megadta „t, a mi — miképp Franciaországban is — egy időre a szabadságvágyat képes

már azt, hogy mi az erdélyi nemesség alkotmányos felfogása irányába nagyobb pessimisták vagyunk, hogy valaki rólunk, miképp az alábbi cikk érteletünk melletti ostentatio gyarlósága felmutatni; de miután a szász irodalmi bir oly független közeget, hol a szászok lapuló eszméikkel felléphetnek, mi örömet adunk a tért ama cikknek, tudva azt önmagunkról, mily jól esik a szabadságérzetnek, ha legalább eszméit kimondhatja s másokkal közölheti, és nekünk, magunknak is jól esik, ha a velünk ellenkező politikai földtávolra jutott ősi testvér nemzet fiaik közül egy-egy közöttünk maradtatt keblünkre ültethetnek.

Ha tehát e szózatnak mi nem is tulajdonítjuk azon fontosságot, melyet bécsi lapok hirdettek a magyar ellenzék mozgalmáról, s a szász és román elem közlekedéséről, a szabad gondolkodás ösztönös nyilatkozatán kívül eme cikkben az időjelenység nyomait látjuk.

A birodalom több tartományaiban gyakoriabban lesznek a nyilatkozatok, melyek Erdélyben az oetroyk martalékát tekintik, s a Királyhágón tul ezébbavett oetroyalások ellen élénken tiltakoznak.

Nem régen emelt szót a lemergi lengyel lap az oetroyált erdélyi gyűlés alapja ellen, s Bécsben az ottani német lapok karolván fel a hallgató magyar nemzet ügyét, láttuk már többször a centralista „Presse“-t is hatályos szót emelni az országjog alapjai, és jogfolytonossága mellett.

És most azt sejtjük, hogy azon eszmék, melyeket Stájerország képviselője Kaiserfeld a birodalmi tanácsban elmondott, nem kevesebbek, mint a stájer közvéleménykifejezései. A stíriai lapok-bana magyar igazság ügyben szándékolt reformok lettek a discussio főtárgyai. Így a gráci „Tagespost“ a többek közt ezt írja:

„Mindenekelőtt tekintetbe kellene venni, hogy Austriában az alkotmány csirája még tetemes erősbülésre vár, ha gyümölcsöket kell teremnie, s ha a kormány az alkotmányos irányzatba vetett bizalmat nem akarja megrendíteni, az oetroyalást csak a legsürgősebb esetben veheti igénybe. És ez még szükségesebb Magyarországra irányában, a melylyel kiegyenlítést kell végrehajtani. Magyarország irányában, mely még mindég bizalmatlansággal tekint az oda nyújtott kézre, s azt plöbbl el sem fogadhatja, míg garantálhat nem lát az iránt, hogy vele valóban alkotmányosan akarnak elbánni.

Már csak az oetroyalás gondolata is rossz vért

s elég arra, hogy a békülékeny hangulat elvadásza, a melyet pedig gondosan ki kell adni, hogy a kiegyenlítés lehetővé váljék. Csak azon biztos kilátás, hogy a Lajthán tul (a magyar királyságban) alkotmányosan akarnak kormányozni s azon megnyugtató, hogy a nemzet érzelmeire nem kevesebb tekintet lesz, mint politikai érdekeire, indíthatja arra a magyarokat, hogy legalább a kölcsönös egyezkedéshez kezdjenek.

A gráci „Telegraf“ című lap bécsi levelezője szintén élénken kel ki az oetroyalási czélok ellen, s azon birt tudatja, miképp az összeülő Reichsrathban interpellatio fog a kormányhoz intézteni, hogy azt a magyar igazságügyi oetroyalás kérdésében határozottabb nyilatkozatra fordítsák. mint a mennyit a hivatalos lapok dementi-i hoztak.

Austria minden szögletében az alkotmányosságra törekvő népek haladnak előre azon meggyőződés övényén, hogy a magyar királyság alkotmányossága romjain az osztrák alkotmány sem bír elég garantíával. Oly kísérletek, melyek a birodalom felét kielégítetlen hagyják, az alkotmányos lét jövőjét meg nem alapíthatják.

Midőn tehát a régi Austria absolutismusa alatt politikailag kevésbé fejlődhetett provinciális közszelleme is felszólal a magyar királyság joga mellett; csodálhain-e, ha a szász nemzet fiaik közt is egyesek szíve fellángol azon ősi ház visszazserzése mellett, melyet csaknem évezred óta változó idők viszontagságai közt együtt építgetnek fel, s vértünkkel, vagyonunkkal megoltalmazunk a XIX. század közepéig?

E. a. s. o., január 3.

(R. W.) Alig olvastunk az újabb korban őriásibb oktalanságot, mint a „Herm. Ztg.“ 1864. dec. 29-ki 309-ik számában. Kimondhatatlanul sajnálunk, ha Schmidt H. szerkesztő urnak ez egészen subjectiv jellemű nézeteit, melyek a magyarok elleni határtilan ellenszenven alapulnak, valaki olyaknak tekintené, melyeket tán az egész szász nemzet osztana. Sőt ünnepelesen tiltakoznunk kell ezen netaláni föltevés ellen, miután ama nézeteket nemzetünknek csak egy csekély töredéke, és pedig oly egyéneknek köre osztja, a kik a provisorium alatt mintegy a porból kavardtak fel, s meglehetősen magasra kapaszkodtak.

A reichsrath újabb ülésfolyamának kezdetére vonatkozólag a szerk. három kérdést tűz ki: „Az ugynevezett szabadelvűek harcza a ministerium ellen megindíthat-e?“ Az erdélyi vaspálya kérdésének tovább huzozlása folytattassék? Elöl kezdődjék-e a Magyarországgal ugynevezett kiegyezkedés látványja?

Ő tart tőle, hogy az erdélyi reichsrath követek a szabadelvű párthoz fognak csatlakozni; hivata vagy éppen jogosítva érzi magát ellenkező szellemű utasításokat adni nekik s nem tartóztathatja magát, hogy a magyarok ellen felizgató mérges megjegyzéseket szorjon. A három zártétel nevétségek és minden logikát nélkülöz. Schmidt ur azoknak mindenikében oly szomorúnak és módotlanónak festvén a jelen helyzetet, a korlátlan uralom 14 évi kísérleteinek gyümölcsét, Schmidt H. ur saját legmagasb politikai eszményét, önmagát sérti meg tulajdon éles fegyverével, melyet oly avatatlanul forgat.

A ministerium elleni harcot a magyar korona területén kívül kitűnő s egyáltalában nem obscurus férfiak politikai bátorsággal kezdték, és pedig nem azért, hogy a ministeriumnak zavart okozzanak. Nem harcz volt ez, nem arról volt szó, hogy a ministerium megbuktassék, hanem intő szózatot kellett hallatni, miszerint az idő és viszonyok s a népek a rendszer megváltoztatását, a megterést sürgetőleg igénylik, hogy végre ideje félbeszakítani már a 14 évi experimentátiokat és népidomítást, mely egyesekre nézve kedvelt eredményü lehet, de a melynek hatása alatt az austriai birodalom s minden egyes része szenved és nem boldogulhat.

Bármennyit küzdjön és harczoljon szerkesztő ur szabadelvű intézmények ellen, azoknak fejlődését fel nem tartóztathatja, s meg nem érheti egy vasszigoru kormányzat létrejöttét, a mit leginkább látszik óhajtatni.

Az erdélyi mostani állapotokat egy különösön kiállhatatlan ochlocratának nevezi.

A szász székekben választott, a megyékben és székekben császárilag kinevezett hivatalnokok levén, hol van az ochlocratia?

A „Herm. Ztg.“-got kivéve az ochlocratának sehol nyomait se láttuk.

A szebeni vaspályát illetőleg a szerkesztő ur tart a reichsrath jobb belátásától; nem a magyarok lesznek okai annak, ha végre rájönnek, hogy esztelenség az egész szebeni vaspálya; a magyaroknak itt semmi befolyásuk, de Bécsben többé nem fogják magokat dupiroztatni és a birodalom képviselői egy város kedvéért nem fogják megvetni az értelem s egy ország, sőt a birodalom igényeit.

Az 1848-dik évben a szerk. ur gyűlöletes izgatásai által nem kevésbé folyt be arra, hogy a magyarokkal kiegyezkedés műve meghusítottassék. Midőn a helyzet kritikussá váll: omnia sua secum felpakolván tova illant, eltűnt, vitézül másokra bizván a felelősséget. Valjon mit csinál most?

Azon pillanatban, midőn a kormány a reichsrath nagy többsége s azzal együtt minden hazafi sürgetőleg óhajta, hogy a Magyarországgal egyetértés létre jöjjön, vagy legalább az út előkészíttessék, oly indokokból, melyeket annyit szellőztettek, hogy itt felesleges szellőztetni, inti az erdélyi reichsrathokat, hogy adják szavazatukat ez ügyben ők is, s igyekeznek őket pártokra szakasztani, zavarba hozni, miután ő a mostani zavarban és provisoriumban valószínűleg jól érzi magát. Magyarország az összes Austriának oly nagy része, hogy nem engedheti magát ignoráltatni; a magyar egy nemzet, mely nem engedi magát politikailag kicézettetni, s hasztalan ábránd oda törekedni, hogy e nemzet garantíák helyett szabadelvű szemfényvesztéssel nyeresésk meg az államegység eszméjének. De már mit kezdjen az ember velők ily helyzetben? Cayennebe és Sziberiába csak nem lehet őket deportáltatni, bármennyire szeretné is talán ezt a szerkesztő ur; nyakaikat sem lehet egybeönteni, hogy egy csapással fejüket lehessen venni.

Már 14 év óta Magyarország nélkül kormányoznak, Magyarország egyáltalában semmibe sem volt akadály. Drága apparátusok alkalmaztattak, nagy experimentumokat vittének véghez, s hová jutottunk? Erősebbek, nagyobbak, egységesebbek vagyunk-e? Bizony mondom pusztá rendszabályokkal nem menyünk semmire. Ezekkel mehetünk egy darabig, de akkor aztán kénytelenek vagyunk korszerű és a nép igényeinek megfelelő intézményekkel nyugtatni meg a közszellemet, elégitni ki a nemzetiségeket és egyéneknek, hogy a hazát, törvényeit s kormányzatát kedvessé tehesük, hogy mindenki ezek együttes dicsőségeért, becsületeért, hatalmáért és boldogságáért buzogjon s a legnagyobb áldozatokra is készséget érezzen.

Mi austriaiak — így vélekedik a szerk. ur — ama szabad elvű intézményekkel nem igen boldogulhatunk (nicht recht vertragen). Ehez hasonlót csak a „H. Ztg.“ hasábjain találhatunk. Es ist zu dumm! Ha valami neki nem tetszik, ebből egész Austria ízlésére következtet.

S miért állítja Schmidt H. ur, hogy Austria becsülete, dicsősége és hatalmáért nem minden egyes buzog, hogy Austriában még ma a legszélesebb alapon egy parlamentet lehetne constituálni, melynek többsége képes lenne Austria megsemmisítésére szavazni?

Sok van mondva, de ha már így vagyunk, ez nem azt bizonyítja-e, hogy a jelen helyzettel való elégtelenség idézte elő más megfelelőbb intézmények szükségességét, mert hiszen kancukával nem lehet senkibe és senkiből is be-vagy kiverni a jó érzelmeiket (gute Gesinnungen). A szerk. ur ugy látszik, soha se tanulmányozta Anglia történetét, se az angolokat nem ismeri, különben nem hozna ily vad állításokat. Angliának szintén nagy küzdelmeken kelle keresztülmennie, míg a jelen álláspontra ért, s habár nem minden a legpompásabban megy ott is, mit észlelünk? Az angolok büszkék vívmányaikra, régi törvényeikre, hagyományaikra és szabadságaikra, s ha mindjárt jobbakkal kínálhatnának is, sokáig fontolgatnák, míg azzal a meglevőt kicserélnék. Minden el nem szolgálódott, önismerettel bíró nép így fog tenni, s így a magyarok is szívesen ragaszkodnak szent örökségükhöz, s csak jobbaktól fognak tán becsérélni, de holmi sarlangokért, soha sem.

Nevetséges, hogy Schmidt H. ur még

Szeben falai közt sem érzi magát biztonságban. A tartományi gyűlésen szép alkalma lett volna indítványozni, hogy saját személye számára még egy külön sauve garde alkottassék. Egész Erdélyben nem fél s remeg senki, csak ő, ki alkalmasint kísérteteket lát éjjelenként.

Mi reméljük, hogy az erd. b. tanácsosok minden bizonynyal a szabadelvű párthoz fognak csatlakozni, hogy szabadelvű intézményekre fognak szavazni, mint egyedüli esztelenségre. Ez természetesen kell, hogy odaalakuljon, jó intézmények által magát kinője; erőszakkal összetoldozni, foldozni, bogozni nem lehet egy ily államot.

Kolozsvár, január 10.

Mai számunk nyilvántéri rovatában egy bírósági eljárásról van szó. Az előadásra magára nézve minden felelőség a közlő gróf urat illeti; de a kérdés elméleti részére nézve egy pár észrevételt nem melőzhetünk.

A mint annak idejében értesítve voltunk, a közlő gróf Fehéregyházán egy láb földjének megműveltetésére munkásait kiküldte, a helybeli görög nem-egyesült oláh pap több embereket vevén fel maga mellé, a gróf ur birtokára rontott és munkásait onnan elkergette.

A nemes gróf táviratilag értesíté ezen csendháborításról az illető hatóságot, kérve, hogy gyorsan csendőreket küldjön ki a birtokjog védelmére, és a csend helyreállítására.

Az illető hivatal gyors intézkedés helyett Tagsatzungot adott.

Igy a munkások a birtokból tettesleg támadás által kiverettek, s a föld valószínűleg mivelés nélkül maradt a birtokos tetemes kárára.

Ha most a gróf urnak a nyilvántérben közreadott közlését vizsgáljuk, azt tapasztaljuk abból, hogy az illető járásbíró az itt a tulajdonosi jogot nyomozza, holott itt semmi más kérdés nem forog fenn, mint a csend- és birtokháborítás kérdése.

Még akkor is, ha a gróf az említett birtokra nézve a falu községgel szerződési viszonyban állott volna — a mit pedig a falubíró is tagad — akkor sem volt a helybeli lelkésznek ama községi ügygyel semmi köze, a mi egyedül a falusi előjáróságot illette volna.

Sőt magának a falusi előjáróságnak sem lett volna még a megvásárlás erejénél fogva is joga arra, hogy a gróf munkásait erőszakkal önhatalmilag megtámadja, hanem törvény útján kellett volna őt a szerződés teljesítésére szorítani, s kártérítést követelni a szerződés áthágásáért.

Itt tehát a kérdés nem az, hogy a gróf szerződött-e, nem-e a községgel? A kérdés az, hogy az illető lelkész hogyan merészkedett önhatalmilag s oly csendháborítólal lépni fel, midőn neki semmi esetre ezen birtoklási kérdésbe beavatkozása nem lehetett, akár a falu, akár a tulajdonos grófé volt azon föld haszonvétele?

Az tény, hogy a gróf egy földjébe kiküldte munkásait, s a g. n. e. lelkészek e munkásokat onnan kiverték, holott e föld tulajdonjoga őket nem illeti, s még ha saját tulajdonuk volna is az, akkor sem lett volna nekik szabad privata vishez folyamodni, akkor is a grófot mint birtokháborítót lett volna joguk rendes uton beperelni.

Tehát semmi bírói nyomozat és magyarázat az említett lelkészek kibágását el nem simíthatja, s mindenesetre ők csendháborítási, birtok megtámadási ténny követtek el, a mi büntetetlenül semmi esetre sem maradhat.

Meg kell ezuttal jegyeznünk, hogy a vagyonbiztonságát a pörrendszer lassúsága is tetemesen kockáztatja, s mi tudunk birtokháborítási esetet, mely már 17 év óta pör tárgyát képezi, és soha azóta a tulajdonosok oly tiszta birtokba, mit évszázadokon át sértetlenül használtak, még a mai napig vissza nem helyeztettek.

Ily igazságszolgáltatási lassúsággal az erőszak elveheti az egyes tulajdonát, s mig az ezt visszaperelhetné, addig ő és családja vagy végzésre juttató eladósodásba merül, vagy éhen és nyomorban vesz el.

Erdősztetünk s ezzel kapcsolódólag a hsdáti közhasasok tízéves kezelése.

S. t. - E. s. 16. dec. 19.

III. Erdősztetünk második baja, hogy nincsenek, vagy igen kevesen, szakképzett erdőszeink. Itt cresszedjünk mélyebben a tárgyra, s beszéljünk nyiltabban ezen ügyről, mert ez a legnagyobb baj az erdősztet meze-

jén, hogy pedig annál szembetűnőbb lehessen egy szakértő erdősznek hiánya, mondjuk el, miket kell tudni egy egyéniségnek, hogy szak-kiképzett erdősznek lehessen nevezni, és indokokkal bizonyítsuk be, hogy egy ilyen erdősz nélkülözhetlen.

Egy ilyennek tanulmányozni kell: természet- és általános vegytant, betűszám-, mér- és háromszögtant, mértani, építészeti rajzot; általános természetrajzot, földisme-, talaj- és légtünnettant.

Erdőrendezés, kezelés, erdőmivelés, tenyészítés és használat, erdőszeti növénytant, erdőszeti mértant, bányá-, kohó- és erdőüzlet-tant, és még kevés törvénytudományt is.

Ezen elősoroltakból láthatjuk, hogy egy erdősznek mennyit kell tanulmányozni, s mennyit kell tudni. Egy ilyen erdősz tudja, és képes értelmezni aztán, hogy mi az erdőszet, mi az erdő, mi befolyása van annak az emberi életben, mi a természetben. Egy ilyen erdősz tudja értelmezni, hogy a havas-erdőségek jelentőségük- és fontosságukra nézve micsoda nagy szerepet játszanak a természet egyszerű tárházában. Egy ilyen erdősz tudja a havaserdőbirtokot rendezni, kezelni, erdőmivelés, tenyészítés és használat alá venni. Egy ilyen erdősz tudja a nép szívébe csepegtetni azt, hogy az erdő fontos-sága mind a természetben, mind az állati életben, mind pedig az emberi működés különöz irányában mutatkozik. Egy ilyen erdősz nyújthat teljes meggyőződést mindenki-nek, hogy az erdő bizonyos és arányos mennyiségben szétosztva, a lakosok egészségi állapotára, szellemi és anyagi fejlődésére, és a földtermékenységre feltétlenül szükségesek. Ezt igazolja egy francia író mondata is, midőn így szól: „Ti a jövő ivadéknak egy nagy nemzeti vagyont adtok át, melynek fen-tartásával a levegő jósága, a földtermékeny-sége, a tűz hatása és a víz léte a legszoro-sabbban van összekötve.” Egy ilyen erdősz tudja az erdőszeti növényeket tenyészítés, az erdei termékeket észszerű használat és érté-kesítés alá venni. Egy ilyen erdősz tud olyan fanemeket felhasználni a tenyészítés mezéjén, melyek egy jól rendezett erdőgazdászati cél-jának, a pénzjövdelemnek leginkább meg-feleljenek. Ilyen erdősz tudja csak fordákra osztott erdőre nézve, hogy azok hány év alatt érhetik el, bizonyos talajon, legnagyobb növekvésüket és milyen korban adhatják a legtöbb fatermést. Ilyen erdősz tudja csak micsoda arányt kell tartani az erdő felhasz-nálása és faállomány növekedése között; mert ha csak vágjuk erdőinket minden számítás nélkül, alkalom és szükség szerint, úgy meg-becsülhetlen kárt teszünk magunk-, ivadé-kaink- és hazának. Ilyen erdősz tudja, hogy a cser-, bükk-, mocsár-, nyírfa és fenyő cél-jukhoz képest, mint szén-, épület-, tüzi- és szerszámfá, mely korban legalkalmasabbak a kivágásra; és micsoda földben, agyag-, tele-vény-, vagy homokban diszlenek-e inkább.

Ezen fen elmondottakon kívül még sok ilyen tanulmányt és kiképzettséget tanúsító teendői vannak egy erdősznek, melyeket ke-vebben mostan megemlíteni nem lehet, akar-ván csak is érinteni azt.

Ilyen és ilyennek is kell lenni egy szak-kiképzett erdősznek, ki más szakértő erdő-szekkel egy sorban akar maradni. Ilyen er-dőszek nélkülözhetlenek nem csak nagy ura-dalmakban, hanem kisebb erdőtesteknél is.

Nagybirtokosok képesek értelmes szak-avatott erdőszekről rendelkezni, mert módjuk-ban áll; de ezt kisebbek nem képesek ki-bírni. S éppen ez lenne a nagy feladat, hogy e bajon együttesen segítsenek a birtokosok, és pedig nem kevés sokat. A kisebb erdő-tulajdonos egyelőre nem akart, most pedig nem képes erdőszet tartani; mert megnehezül-tek felette a terhes körülmények, szükségai naponta többülnek; erdőiből többet használ fel mint valaha, s így ez is visszatartja attól, hogy erdőszre nézve rendelkezze.

Pedig kimonhatlan szükség van az er-dősz általi erdővigyázatásra; mert a nép semmit sem tartozkodik azon gondolatától, hogy mások birtokát ne bántsa. Különösen az erdőkre ferde fogalmak vannak, hogy az er-dőkben elkövetett kártétel nem tartoznék a tiltott cselekedetek sorába; mintha azt akar-ná tudatni, hogy mindenkinek joga van az er-dők használatához, melyet, midőn érvénye-síteni nem bír, nem is tartja véteknek az er-dőkben elkövetett kártétel.

Néklözhetlenek a szakértő erdőszek. Egy erdőszeti gazdaságot el lehet ugyan lel-kiismeretes szorgalommal, jó akarattal ren-dezni, a fanövekvés módjának, és fatérme-lést feltételező viszonyoknak kellő ismerete és megértése nélkül. De azon szellemben, mely a befolyással bíró összes viszonyokat egybeveti és észszerűen felhasználja, nem le-het. Egy olyan erdősz, ki előtt a szakudo-mányok ismeretlenek, alárendelt állásban hasz-nálható egyén lehet; de az erdőszeti gazdá-

szat észszerű vezérlését, és a döntő kérdé-sek elhatározását reá bizni teljeséggel nem.

Intéző erdőszektől minden irányu szak-képzettséget követelhetünk. A kezelő erdő-szekre nézve megelégedhetünk azzal, ha va-lamelyik erdősz közviszágán kitűntek. A köz-erdőszekre nézve legyen elég az, ha olvasni, olvashatólag írni és a négy alapszámvitel szerint helyesen számolni tudnak.

Sajnos erdőszeti állapotunk sorsán se-gíteni, a havaserdő-tulajdonosokat illeti in-kább, mint akárkit bár. Azért a nemzetgaz-dásztnak ezen elhanyagolt ágán végig te-kinteni, hiányokat kiegészíteni, bár ne kés-nének az illető tulajdonosok. Az erdőbirtoko-sok lennének első napszámosai a hazai er-dőszet virágzó állapotra juthatásának műkö-désében, készek levén a szakértő egyénisé-gekkel kicsinyben tanulmányozást, értelme-zést kapni; és pedig azért, hogy tudjanak a havaserdő-tulajdonosok is hozzájárulni az er-dőgyűhöz, midőn a birtokosi közgyűlésen erdőrendezés-, kezelés-, mívelés-, tenyészítés- és használatról van szó. Tudjanak belátni a dolgokba, s vehessék észre, hogy az intéző-személyzet, a havasi vagy más nép- és bir-tokosságon feneklik e hiba. Tudják megér-teni a hibát, hiányt és azt rögtön orvosol-ják is.

Tudjuk bőlesen, hogy a birtokosok, mint mezőgazdák sok szép jelét adták ok-szerű mezőgazdai fáradaimainknak; de mint erdőgazdák, az erdőszet, a nemzetnek ezen nagy kincsforrását csaknem háttérbe szorí-tották.

Hazánk területén fekvő havaserdősége-ket hazánk egyik kincsforrásának tekinthet-jük bizonynyal; de az illető tulajdonosok koránt sem dísekedhetnek azzal, hogy szak-értő egyének működnek azon kincsforrás körül. Sokat kell tenni az erdőtulajdonosok-nak míg olyan állásba juthatnak erdőbirtokaik, hogy azok a tudomány és gyakorlat igényei által indokolt haladás színvonalán ál-landóan megmaradhassanak.

Melyik havaserdő-birtokos mondja el: legyen megdicsőítve az, a ki erdőszetünk emelése érdekében, mint buzgó uttörő viszi előre a haladás nagyszerű lobogóját?

A nemzetgazdásztnak erdőgazdászati ága körül csoportosulnak mai napig is az elmon-dott akadályok. Ezen akadályokat a haladás útjából félrevezetni, a havaserdő-tulajdonosok-nak teendője. A mely birtokos erről önmagá-nak, akár legyen ő közös, akár magántu-lajdonos, józan értelmezést, felfogást szerzett s havaserdőbirtokát egy okszerű rendezés és kezelés alá észszerűen tudja bocsátani, hogy így önmagának, ivadéknak és hazájá-nak használhasson.

Igy értette ezt, és fogta fel a hesdái közbirtokosság is, midőn 1855-ben közös-havasa okszerű rendezéséhez fogott volt. A kérdéselt h. közhavasok 48 előtt nem voltak rendezés alá bocsátva, sem okszerűleg és ellenörködésileg kezelve. Kezelték az ó-fenesi gazdatisztok minden számítás, ellenörködés, és életbölcsészet nélkül.

A hesdái közbirtokosság nem is tett észtelten lépést; mert hiszem a körülfekvő havasok a kamaraiakat kivéve, csak nem fátlan, erdőfőn s hipuszitultak levén, egye-dül a hesdái közhavasok állanak ma olyan jó karban, hogy hazánkban egy havasnak sem engednek e tekintetben.

Nem lesz érdektelen e havasok állásá-ról több részletességgel szólnunk jövő szá-munkban.

Kül- és belföldi levelezés.

Udvarhelyszék, dec. 26. 1864.

Nemes anya Udvarhelyszék alkotmányos képvi-selő bizottmánya által az 1861-ik évi alkotmányos időben ki rött egy nyolcadik adóról, mely e lapok tisztelt olvasói előtt „magyar adó” nevezet alatt ismeretes, volt alkotmányos pénztárnokaink Ugron Zsigmond és Ferenczi Miklós naktól a f. királyi főkormányzók számadásait bevételek s azokra közlebből az országos főszámvérvő hivatal újab-ban megtérvén észrevételeit, ezeket idei 4039 szám alatt a végett terjesztette volt a királyi kormány-székhez fel, hogy a lelépett udvarhelyszéki tiszt-séggel és a törvényes képviselő bizottmánnyal, mely tudnillik 1861-ben működött, ellen ész-revételeik megtehetése végett közölni kegyelmesen méltóz-tasson. A fels. királyi főkormányzók ugyan idei 31,415 sz. alatt azon észrevételeket a jelenlegi ide-iglenes főkirálybírói helyettes urhoz le is küldötte és egyttal elrendelte, hogy azok a volt tiszt-séggel és az 1861-beli képviselő bizottmánnyal haladéka-lanul közöltesse nek nemcsak, hanem a vétel nap-jától számítandó 15 nap alatt az ellen ész-revételek megtérelt, s illetőleg betételeit is megparancsolta. E szerint tehát kilátásban van az udvarhelyszéki törvényes képviselő bizottmánynak mielőbbi össze-hivatása!

Továbbá 1862-ben az alkotmányosan megvá-lasztva volt tisztviselői kar lelépése következtében, az

ideiglenes főkirálybírói helyettes i-ideiglenes szervezés alkalmával az-ban felállított árvai szék lelépett felsőbb rendelet következtében — bírák ideiglenesen kinevezettek, halljuk, miszerint az akkor kineve-szerűen elbocsátáltak, és az árvai i-Udvarhelyszék területére ideiglenesen vényszék által vétettek kezelés alá.

Idő járásunk legalább reánk gaz-nem a legkedvezőbb; hó csak az emell-lyeken van, és vetéseink, melyek kü-lönbözöleg a legdusabbak, a folytonos nagy sz-degeknek és szeleknek vannak kitéve; nód-tovadászatok kedvelői ez öszön és beállani kez-telen az idő ellen nem igen panaszkodhattak, így-keztek is mint tudom minden perezt felhasználni e-végre a kedvező időnek. Az etedi és marto-nosi erdőfőn tartott hivatalos vadászat alkalmával elejtett egy pár nyulon kívül a csehédfalvi falu-s-bíró két újat és térdét is elölték!

Az anya városban pedig mint ballom, minden a haladásnak örvend, közlebből elhatározottat nemcsak, hanem árleltesen ki is adatott a piac-szegletén levő ronda s a várost valójában díszle-tett régi fa épület helyébe is egy emeletes és iz-letes köépületnek a felépítése; csak a város kebe-lében levő kaszinónk nem akar lendületet nyerni, noha a város értelmesbb lakói a szellemiek iránti hidegséggel nem vádoltathatnak, minek elég bizony-sága már az is, miszerint betenék kétszer nyilván-os vitatkozások is tartataak, mint ballom a ss-ok-ból s mondják oly kitűnő eredménnyel, hogy a dok-tori okleveleiről híres Padua is ma holnap e tein-tetbe homályba boruland!!

Hazai intézetek

Az erd. muzeum részére 1864 ki dec. havában beküldött adományok jegyzéke.

I. Könyvek s kéziratok: A bajor kir. tud. társaságtól Sitzungsberichte. 1864. 3. füzet. — A cs. kir. földtani intézettől, Jahrbuch 1864. 1. füz. — Gr. Lázár Miklóstól Index Bibliens, azaz: az egész szentírás laistroma. Visolban 1593. és Ap-probatae Constitutiones Regni Trans. Varadini 1653. — Mike Sándortól, Kilian, Li contorni delle pitture antiche d' Ercolano, Augusta 1777. — 1802. 8. köt. és Halmágyi István naplója 1762—1769. (kézirat). — Boér Alberttől 15. köt. könyv. — Kövári Lászlótól Bethlen Miklós latin emlékirata (kézirat). — Torma Károlytól 2 családi ezimer selyemre nyomtatva. — Szabó Károlytól Emlékiratok a magyar keresztén-ség első századáról, Pest, 1865.

II. Régiségek és érmek: Grosz Károly-tól 1 régi pecsét gypslenyomata. — Somlyai László-tól 2 ezüst-5 rézpénz. — Wagner Frigyes-től 1 réz, 4 utanzott pénz. — Haynald Lajos érsek ö nmglától a verespataki bányákban a tabula cerata-kkal együtt 1854-ben talált hajfonat és 1 ezüst emlék-érem. — Gombos Mihálytól Tordátfalván a „Fiasmál”-ban talált bronzfejsze. — A „Kol. Közöny” szer-kesztősége úján ismeretlen helyről 4 ezüst pénz. — Dózsa Dánieltől 1 ezüst pénz. — Boér Alberttől 5 ezüst pénz. — Szarvadi Páltól 2 bronz fejsze 1 cserépedény és 1 puskakészület a mezősegről. — Stein Gábortól 1 réz érem. — Liska Józseftől 1 régi magyar arany.

III. Természeti tárgyak: Köcsi Károly-tól 1 Cicutus frument ifjú him. — Kribl Sándortól 1 vén him ugyanabból. — Csenteritől egy Buteo lagopus vén nőtény. — Bartha Jánostól Buteo la-gopus ifjú him.

Közli: Finály Henrik, egyll. titkár.

Nemzeti színház. Január 8-kán másodsor „Nő-növde.” Eleven csinos kis operette, azonban az Offenbachéitől mégis messze elmarad. Zenéje ámbár kellemes, de nem eléggé eleven mint társaié, melyekben minden kis dallam olyan könnyen meg-marad a fülben. Az ugy nevezett operette aria egyet-lenben egy van benne a mi kíválik, s ez azon duett, melyet a Dálnoki pár igen csinosan énekelt. Az operette legkedélyesebb alakja, mint mindig, ugy ma is Szabó Pepi volt. Természetesebb, tüké-letesebb alakját egy csintalan növendéknek alig le-het képzelní nálánál. Minden mozdulata gyermekis-játszi, az arez pajzán, nines egyetlen erőltetett sza-va, mozdulata, mi arra emlékeztetne, hogy ez csak betanult játék. A közönség zajos tetszéssel fogadta, különösen az első felvonásban. A mi a többi sze-replőket illeti, Csányi Gizella (Amalia), Konti (Cor-nelia), Barna Luiza (Ottilia), ha nem is emelék a hatást olyan mértékben, mint óhajtanók tőlük, de elég jól tölték be szerepeiket. Szathmári (Flórián) folytonosan tulozott, sőt helyenként talán a megen-gedhető határon is tul.

Január 9-dikén „Traviata” opera 4 fel-vonásban Verditől. Előadás az élvezhetőbbek közé tartozott. Dálnoki Róza k. a. (Violetta) igen szépen éneklé s jellemzé a könnyelmű, s a család jólléteért szerelmét is feláldozó nőt. Fektért (Alfréd) rég nem hallottuk oly szépen énekelni, mint ma, különösen az első felvonásban a Violetta-vari párdalt ritka praecisióval éneklé. Institoris (Germont) éneken bizonyos lankadság volt észrevehető, a mi egy beteges öregert állított előnkbe, holott a szerep

adandó igen érde-
programja ez: I. sz.
adja a cs. kir. zenekar.
Gál Teréz k. a. zenekarkísérettel
gnation” Battól és „Scherzo” Wolff
ják zongorán, physharmonikán, hegedűn
gordonkán Mosel Gizella k. a., Gegenbauer, Mát
és Bodor urak. 4. Duett a „Windsori vig nök”-b.
éneklik Gruz Albertné és Szász Domokosné uras-
szonyok. II. szakasz: „A színész.” Vigjáték
felvonásban. Ferrier után fordította Bulyovszkin.
Rendező: László József ur. Személyek: Dumest
Francoise, színésznő, Miklós Ida k. a. Luise, k
resztleánya Szász Ida k. a. Dupins Antal, nyuga-
mazott törvényeszi hivatalnok Jancsó Károly u
Alfred, fia Derzsi János ur. Történethely Páris. Id
1750. III. szakasz: 5. „Magánydal” Luciadó
énekli Engel Gizella k. a. 6. „Humorisztikus felo-
vasás” versben, Paskin után szabadon átdolgozva
felolvassa Zilahy Imre. 7. „Sextett” Tancredből
éneklik Gruz Albertné, Szász Domokosné urassz
nyok, Hováth Paulina k. a., Fektér, Institoris és
Dálnoki urak. 8. „Csárdások” előadja Salamo
János népzenekeara.

+ A kolozsvári királyi jogakademiánál a
1864/-diki téli félévi vizsgák a következő rendszo-
rozatban fognak megtartani: Írásbeli vizsgák
Február 6-án d. e. 9—12 óráig erdélyi jogtörténe-
lem, magyar és szász magánjogból. Február 6-án
d. e. 9—12 óráig római jogból. Február 11-dikén
d. e. 9—12 óráig ausztr. pénzügytanból. Február
11-kén d. e. 9—12 óráig nemzet-gazdaságból.
Szóbeli vizsgák: Február 8-án és 10-én naponta
d. e. 9—12 és d. u. 3—6 óráig az erdélyi
jogtörténelem, magyar és szász magánjogból. Fe-
bruár 11-, 13-, 14- és 15-én naponta d. e. 9—12
d. u. 3—6 óráig a római jogból. Február 17-
és 18-án naponta d. e. 9—12, és d. u. 3—6 óráig
az austr. pénzügytanból. Február 20-, 21- és 22-én
naponta d. e. 9—12, és d. u. 3—6 óráig a nemzet-
gazdaságból. A kir. jogakadémia igazgatója.

+ A farsang beálltával a jutalomjátékok egy-
mást érik. Operánk legkitűnőbb tagjai Dálnoki
Róza, mint halljuk, a „Zsidó hölgyet” v
+ Human ur és családja közlebből
házban bucsú előadást fog tartani, s ugy-
körutját tovább.

+ Oláh hazánkfiaiának szí-
los „Oester. Ztg.” tegnapi vezércikké-
teti őket a nagy jótéteményre, mel-
keleti metropolitaság föllállításá és S.
nek érsekké kinevezése által rész-
méli tőlük, hogy Saguna érsek, Meosonyi
erdélyi oláhok példáját követve, a legközele-
országgyűlési követválasztások által
mával régi ragaszkodásukat fogják ta-
nusítani.

+ A „Wanderer” szerint az erdélyi főtörvény-
széknek a már kinevezett elnökükön kívül hét va-
lóságos tanácsosa, három titoknokai segédje lesz. A
kezelést egy igazgató, két segéd és négy írnok vi-
szi. A kinevezések a kinevezett elnök visszaérke-
zése után bihetőleg azonnal megtörténnek. Mondják,
hogy csak három vagy négy valóságos tanácsos fog
kinevezetni, a többi kisegítő előadókkal pótolják.

+ Az „Oester. Ztg.” írja: „A görög-keleti
vallásu oláh reichsrathok, a metropolitaság mega-
dásának emlékére, jan. 3-án lakomát tartottak, s e
végre Popasu kanonok, és Prst. Popea „közös sa-
lon”-jaikat megnyiták. A két kancellária oláh hi-
vatalnokai közül is többen vettek benne részt. A
gyors vonaton Pestről is többen feljötték; az olá-
hokon kívül több sláv notabilitás is megjelent, kik
újabb időben testvéreileg akarnak velők egy uton
járni, így például Dobrzanski lovag, és testvére az
alispán. A lakoma este kezdődött és tartott regge-
lig. Kilencz óraker a helyzet már megengedé a to-
asztozások megkezdését, s azok az osztrák kor-
mány részére oly barátságosak voltak, hogy mel-
tán lehet azokat „fanatikus lelkesedett”-ségnek ne-
vezni. Az első felköszöntés ő Felsége földi és meny-
nyei boldogságára szólott, kiemeltetvén, hogy ő Fel-
sége az, a ki „nektünk, a minden ország és király-
ság osztrákjainak” oly alkotmányt adott, mely meg-
találja azon sziklát, melyen fel fog épülni. Az ent-
husiasmus és „hoch!” kiáltások véget nem akartak
érni. A következő felköszöntések Rajner főherczeg-
re, a két udv. kancellár és Schmerling, Frank és
Reichenstein ő excellenciáikra mondatk. Dobrzans-
ki a magas kormány, az egyház és nemzet irányá-
ban oly érdemeket szerzett, most már, érsek Sagu-
na urat életé. Ezen esemény rögtön táviratoztatt
Szebenbe. Végül poharat emeltek az oláhok, néme-
tek, ruthenek, szerbek, slávok, szlovenek egészé-
gére. A vendégek csak a kora reggeli órákban osz-
lottak szét a legvigabb hangulatban.

+ A Kisfaludy-társaság, 1864-diki február
6-kán tartott közgyűlése alkalmával következő két
fóladatot hirdetett ki: I. Kiváratik a ballada el-

